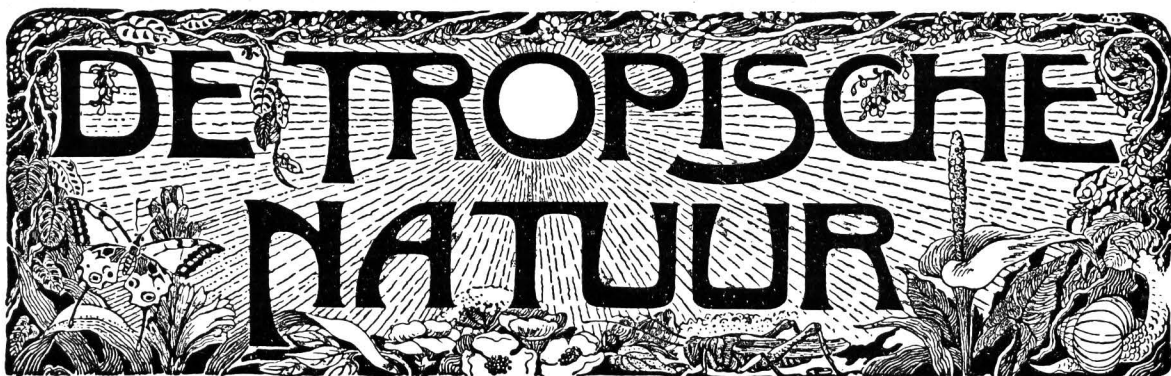

Jr

Redactie: Dr K. W. DAMMERMAN, Prof. Dr H. C. DELSMAN. Dr D. F. VAN SLOOTEN.

Vaste Medewerkers: Prof. Dr W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN, Edw. JACOBSON,

Dr S. C. J. JOCHEMS, Dr S. LEEFMANS, J. C. VAN DER MEER MOHR Jr.,

:- Mej. Dr A. G. VORSTMAN. -:

Adres der Redactie: Van Imhoffweg 10, Buitenzorg

§ § ABONNEMENTSPRIJS VOOR NIET-LEDEN DER N. I. N. H. V. f 8.50 § §

DE REUZENLEGUAAN (*VARANUS KOMODOENSIS*) OP DE EILANDEN KOMODO EN RINDJA

Herhaaldelijk zag men den laatsten tijd in Amerikaansche en Hollandsche tijdschriften opnamen van den *Varanus komodoensis* afkomstig van dierentuinen. Wellicht vindt het in den kring der lezers van De Tropische Natuur belangstelling nog weer ¹⁾ iets te vernemen van deze aan de oude Sauriers herinnerende dieren, welke schrijver dezès gedurende een 4-jarig verblijf als Gouvernementsambtenaar in West-Flores herhaaldelijk heeft kunnen waarnemen.

Kaal en dor zijn de beide niet ver van elkander gelegen, bijna onbewoonde eilanden Komodo en Rindja. Hun oorsprong is vulkanisch, het bosch dat de berg-hellingen bedekt is verre van weelderig. Water is bijna niet aanwezig en slechts op enkele plaatsen kunnen ondiepe, in ravijnen gelegen waterpoelen de lange droge moesson het hoofd bieden.

Gloeiend brandt de voormiddagszon op de eenzame met reusachtige steen-blokken en een weinig struikgewas bezaaide vlakte aan den Noordkant van Rindja. De natuur schijnt te slapen, zelfs geen vogelgezang verbreekt de stilte. Reeds urenlang zwoegen mijn bediende en ik door de geel gebrande alang-alang. Eindelijk ontwaren wij beweging in wat laag bosch naar rechts. Een troepje herten staat verschrikt te kijken en maakt zich gereed voor de vlucht. Op hetzelfde oogenblik roept mijn bediende: „Toean kiri boeaja darat” (Mijnheer, daar links is een

¹⁾ Zie O. HORST. *Varanus komodoensis* in De Tropische Natuur XV, 1926, bldz. 118 — 121.

reuzenhagedis). En ja, 150 m naar links zien wij een dier dat er werkelijk vóórzondvloedachtig uitziet en zich langzaam door de alang-alang wil verwijderen. Den kop hoog-opgericht en ons steeds in het oog houdend gaat het er in een waggelenden gang van door; de lange staart glijdt als een slang door het gras. Een werkelijk griezelig dier. In gestrekten draf er achteraan, ik kom nader en schiet uit vrees dat het beest mij wellicht zou kunnen ontsnappen, beide loopers van mijn met loopers geladen geweer op 60 m afstand af. Als door de aarde verzwolgen is het plotseling voor onze oogen verdwenen. Van mijn bediende neem ik de geladen karabijn over en ren er achter aan. Vóór mij bevindt zich een van struikgewas omgeven huizenhoog steenblok, van waarachter het ongure beest tusschen wat

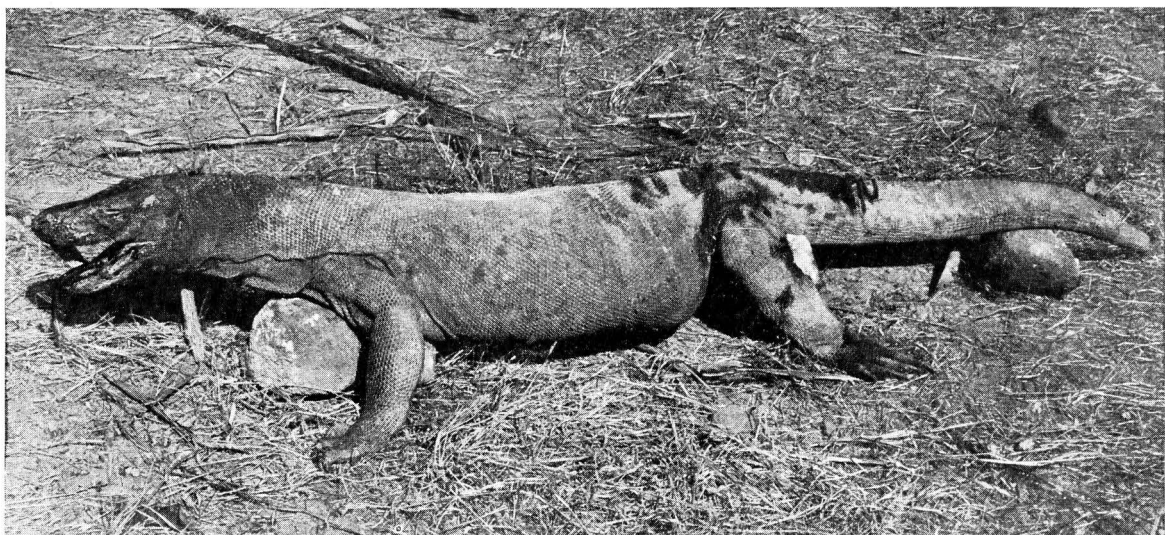

Fig. 1. Exemplaar van 2.90 m lang, dat $\frac{3}{4}$ van een hert in zijn buik had.

losliggende steenen uit, mij op circa 15 m tegemoet komt. Het voorste gedeelte van het lichaam hoog opgericht; de lange gespleten tong schiet telkens uit den muil. Mijn hart slaat mij in de keel, op 7 m schoot ik hem in de flank, waarbij ik de groote bloedende schotwond zie. Schor en dof brullend keert het dier zich langzaam om en verdwijnt weer tusschen de steenen. Daar is blijkbaar zijn hol, want uit het vrij nauwe gat komt de staart nog even naar buiten kijken. Vol angst dat het zwaar gewonde dier mij toch nog zal ontsnappen, hang ik mijn karabijn over den schouder en probeer het zware beest aan den staart eruit te trekken, daar het naar mijn meening, niet meer gevaarlijk kon zijn. Al trekkend gelukt dit langzaam; mijn bediende heeft het fototoestel ingesteld. Een genadeschot maakt eindelijk een einde aan zijn leven. Bij het afnemen van de huid kwam ik bij het doorsnijden van den hals op een eigenaardig been en bij het drukken op het bovenlijf kwam de poot van een hert met de geheele, reeds tot ontbinding overgegangene achterbout te voorschijn. Ik heb herhaaldelijk gelegenheid gehad waar te nemen, dat de waraan bij de enkele plaatsen waar zich water bevindt, op het wild loert. Eenmaal zag ik op een dergelijke plaats een dier geheel in het water liggen, met slechts de punt van

den neus naar buiten gestoken. Waarschijnlijk pakt het zijn buit met den met kleine, doch scherpe tanden gewapenden muil vast en doet een slag met zijn stevigen, van scherpe klauwen voorziene poot de rest.

Op een door de maan helder verlichte nacht lag ik bij een waterplas, waar de wilde paarden bij troepjes kwamen aandraven om te drinken. Zij konden mij niet gemakkelijk waarnemen, daar ik mij op een 10 m hoog rotsblok verdekt had opgesteld. De hengst voorop, drongen zij naar de drinkplaats en daar zij blijkbaar geen waraan bespeurden laafden zij zich rustig aan het hier zoo kostbare vocht. Het is echter een feit, dat de waraan zwakke en zieke paarden aanvalt. Het is

Fig. 2. Zwaar gewond exemplaar, 2.78 m lang.

vrijwel zeker dat het dier geen boomen beklimt of het moest zijn, dat men het eens ziet op een scheefstaanden boom dicht boven den grond. Het is hoofdzakelijk een dagdier dat zich des nachts naar zijn hol begeeft.

Een anderen keer had ik van 's morgens vroeg tot 's middags door bosch, bergterrein en vlakte rondgedwaald. Eerst zag ik op 30 m een wild zwijn, dat een schitterend mikpunt opleverde, doch ik miste. Kort daarop zag ik een der hier veelvuldig voorkomende zeearenden op een boomtak en ook dit schot was mis. Eenige uren later stond achter een heuveltop een hert, een prachtige 8-ender. Zes maal schoot ik, de wind was gunstig en na elk schot dook ik achter den top. Het hert wilde nog steeds niet hooren tot het eindelijk in een kalm gangetje er vandoor ging. Ik schaamde mij diep, mijn inlandsche begeleiders haalden de schouders op en mismoedig over de blamage trok ik verder. Door het uitgedroogde bed van

een smalle rivier vol steenen dat zich door laag bosch slingerde strompelden wij verder naar de kust, een gids voorop. Daar bleef hij plotseling staan en fluisterde „waranen”. In de schaduw van een lage waringin lagen 2 exemplaren, een groot en een klein. Op 12 m afstand knielde ik, mikte langzaam en trok af. Het dier dook ineen en juichend snelde ik op den buit toe. De kleine was onmiddellijk het bosch in gevluht. Toen ik tot op 2 m genaderd was richt het beest zich opeens tot mijn grooten schrik op, doch neemt gelukkig de vlucht. Kop en hals hoog opgericht, liep het als een kameel waggelend door het rivierbed en ontkwam. Wat werd ik later uitgelachen om de meer dan poovere resultaten, doch wat was de oorzaak van de vele hun doel missende schoten? Het geweer was juist van den geweermaker teruggekomen en schoot op 10 m $\frac{1}{2}$ m rechts hoog.

Heel dikwijls heb ik naar eieren van deze reptielen gezocht, doch er nooit een gevonden. Het is ook heel goed mogelijk, dat zij ook levende jongen ter wereld brengen. Voor de weinige Badjos en Bimaneezen, die daar aan de kust wonen, zijn deze reuzenleguanen „pomali”; zij zien in de onguire beesten den duivel zelf. Aangenomen mag worden dat het slechts uit noodweer menschen zal aanvallen, zooals in het bovenvermelde geval, waarbij het dier zich bij zijn nest wilde teweer stellen. Vrij in de wildernis lijken de dieren grooter en zien er werkelijk griezelig uit. Het hierboven vermelde geschoten exemplaar was 3 m lang

Hoeveel hagedissen zich bevinden op de beide eilanden en in de ontoegankelijke bergstreek aan de Zuid-Westkust van Flores, is moeilijk te schatten. Ik geloof er echter niet ver naast te zijn wanneer ik het vermoeden uitspreek, dat daar nog ongeveer 1000 waranen leven.

G. F. M. AVÉ LALLEMANT.

COLUBER RADIATUS, DE „TJAOE ASAK”

Een onzer gewoonste Javaansche slangen is de soort, die door de Soendaneezen de „Rijpe pisang” wordt genoemd. Deze benaming dankt zij waarschijnlijk aan de gele kleur der buikzijde van sommige, nl. de licht getinte, exemplaren, terwijl de naam „radiatus” wellicht duidt op de zwarte vlek- en streep-teekening, welke laatste zich caudaalwaarts dusdanig versmalt, dat de staarthelft van 't dier geheel effen licht bruin van kleur is.

Evenals verreweg de meeste andere slangensoorten is ook de tjaoe asak volkomen ongevaarlijk en onschuldig. Maar zij heeft toch een vervelende eigenschap: zij is nl. nogal bijterig van aard, ook na reeds geruimen tijd in gevangenschap te hebben geleefd. Maar de fijne tandjes maken in onze huid diepe steekwondjes, die flink bloeden en misschien is het dáaraan te danken, dat ik nog nimmer van een slangenbeet een lokaal infectietje heb gekregen, zooals gewoonlijk wel het geval is na verwonding aan een doorn, een mes of ander scherp of ruw voorwerp. (Door giftslangen laat men zich natuurlijk niet bijten.)

Aan het bijten van *C. radiatus* gaat gewoonlijk het aannemen eener schrikhouding vooraf, en deze laatste is het, die mij aanleiding gaf eenige regels op papier